Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pantxi Sangroniz Mentxaka

Sondika, Bizkaia
(1913-2014)

Aurkibidea

Biografia

1913. urtean sortu zen Sondikako Goronda baserrian. Gurasoak eta aitona-amonak ere sondikarrak zituen. Hamaika urtera arte ibili zen herriko eskolan eta gerora, baserriko lanetan eta esne-banatzaile modura ibili zen Bilbon.

Zintak

SON-002

- **Proiektua**: Tximintx euskara elkartea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea - Zubiri, Itsasne
- **Data**: 2011-01-24
- **Iraupena**: 59 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Goiria Mendiolea, Nerea

SON-003

- **Proiektua**: Tximintx euskara elkartea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goiria Mendiolea, Nerea - Zubiri, Itsasne
- **Data**: 2011-01-24
- **Iraupena**: 59 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Erdararik jakin ez

- **Erref**: SON-002/003
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:02:42. **Bukatu**: 00:03:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Umetan eskolara hasi baino lehenago ez zekiten gaztelaniaz. Santanderreko neskato bat izan zuten auzoan eta berak eta lehengusinak ez zekiten erdaraz. Behin, beraiek euskaraz egindako galdera bat burua astinduz erantzun zienez, erdaraz bazekitela pentsatu zuten.

Transkripzioa
- Holako kontuek, zer esango dot ba? Eskolara joan nintzena edo joan ez nintzena. Bueno, eskolara joan baino lehelau, hasi baino lehelau, ba izin gintzezan gu baserri baten, nire lengusine. Eta egon zan santanderina bat, umetxue, santanderina, umetxue, eta guk entzun gurasoari ha umea aita barik edo familia barik lotu dala. Eta gurean egon zan han, maille batzutan, jarrite ta. Ni ta nire lehengusine, ez gendun jakin erderaz, eta esaten geuntsen hari neskatotxueri: “Ama hil".
- Senidea: Ama hil?
- Ama hil! Ta ordun noz o noz zeozer kontestetegaitik zeinek, holan ein oskun. "Ene! Guk erderaz dakiu!", pozik! "Erderaz dakiu".

2. Auzoko umeak mozkortu

- **Erref**: SON-002/005
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:03:58. **Bukatu**: 00:06:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Berak eta lehengusinak 8-10 urte zituztela, auzoko mutiltxo batzuei askariagaz batera ardoa eman zioten. Horretako batzuk "tontotuta" eroan zituzten etxera.

Transkripzioa
-Hori be ez dau txarto. Ni ta nire lengusinai ba gaztetxuk, zortzi-hamar urte eta han auzoan mutiltxo bi eta emoguzen meriendea mutiltxuri ta meriendeaz ardaua. Kontu [¿] atara, guk euki genduzen orduen zortzi-hamar urte eta bueno [hor juan zien] umeak erdi tontotute . Eta esan nontsen lengusineri: “Juani, ia honek umeak nora eroan ber di?” “Ba etzera, euron etzera” eta bat “nik toñue gure dot”, ene! eta besteak lo. “Ze ein dotsezue umeari?” eta guk “Ezebez! Meriendea emon.” Eta “Jesus zer dekie ba? Bata toñun eske ta bestea lo”. Horretan pasa zan dana, akabe seakabo, [ia esan] gendun, [ia ez duen] ekarten umek hona. Biok olgeku e baie umeak dauezela euron lekuen. Oin [aiegau za] “berda”?
-Alaba: Mozkortu ein zenduen umeak. Ta nire lobeak, akordeona, akordeonea euki zon zure arrebeak, akordeoia euki zon.
-Nok nire nebeak? Bai, baia hak koitaduek ez ekin, zer jakingo zon ba, ez eben euki estudiorik.
-Alaba: Harek umeak haren bile egon ziren, toñoa eskatan, ama.
-Ai, mutiltxue? Bai baie esan dot ba toñuan eske; “nik e toñue gure dot, nik e toñue gure dot” ta bestea lo. “Zer deke honek umeak?”. Hor akabe zan asuntua, gero, gero datozenak.

3. Maistrak emandako zaplaztekoa

- **Erref**: SON-002/006
- **Iraupena**: 0:02:14. **Hasi**: 00:06:04. **Bukatu**: 00:08:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Eskola garaiko ganorabakoa oroitzapenak ditu. Behin maistrak esandako ariketa ez zuenez topatzen zaplaztekoa eman zion. Baina gero, maistra bera ere ez zen izan gai ariketa hori liburuan topatzeko.

4. Mairuak etxean

- **Erref**: SON-002/008
- **Iraupena**: 0:03:32. **Hasi**: 00:08:24. **Bukatu**: 00:11:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerran abioietatik estalduten (ezkutatzen) egon ostean, etxera bueltatu eta ez zegoen inor, mairu batzuk baino ez zituzten topatu. Oilarra eman zieten mairuei.

5. Neba Lizarran preso

- **Erref**: SON-002/010
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:12:09. **Bukatu**: 00:13:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Bere neba zinegotzia zen eta Lizarrako (Nafarroa) kartzelan egon zen. Hura bisitatzera joan zen ahizpa eta koinatagaz batera.

6. Neba kartzelatik ateratzeko sinadurak behar

- **Erref**: SON-002/011
- **Iraupena**: 0:04:04. **Hasi**: 00:13:59. **Bukatu**: 00:18:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:
Bere neba zinegotzia zen eta Lizarrako (Nafarroa) kartzelan egon zen. Sinadura-bilketa egin zuten kartzelatik ateratzeko. Sinadura haiek lortzeko bidean bizitakoak aipatzen ditu.

7. Sondikako idazkaria fusilatu zuten

- **Erref**: SON-002/012
- **Iraupena**: 0:00:47. **Hasi**: 00:18:03. **Bukatu**: 00:18:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:
Bere neba herriko zinegotzia zen eta atxilotu egin zuten. Herriko idazkaria, Justo Ajuria, fusilatu egin zuten.

8. "Sua hemendik eta sua handik"

- **Erref**: SON-002/014
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:19:27. **Bukatu**: 00:20:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Gerra garaian, Sondikan egon zen. Bilbon esneak banatzen ere ibili zen abioiei kasu handirik egin barik. Sua hemendik eta sua handik zutela egon ziren; hala ere, ez ziren inora joan.

9. Ogi zuria vs beltza

- **Erref**: SON-002/019
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:24:10. **Bukatu**: 00:26:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Baserrian denek ez zuten urte guztirako jatekoa izateko zortea. Garia errotara eroaten zuten irina egiteko eta ogia egiteko. Beste ogia, errazionamendukoa, beltza, behiek ere ez zuten jaten, hain zen txarra! Gerraostean errotak zabalik egon ziren, agian estraperloan arituko zirela uste du.

10. Itsasoz heldutako estraperloa

- **Erref**: SON-002/021
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:26:36. **Bukatu**: 00:28:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Pantxi Bilbora joaten zen esnea saltzera. Behin aita lagun zuela, andre bategaz topatu zen bertan eta harekin itsasontzi batera joan eta jenero asko eroan zuen etxera. Estraperloan produktu asko lor zitezkeen.

11. Jeneroa entregatu beharra eta estraperloa

- **Erref**: SON-002/022
- **Iraupena**: 0:04:02. **Hasi**: 00:28:45. **Bukatu**: 00:32:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraostean udaletxera baserriko jeneroa entregatu behar izaten zuten: artoa, garia... Etxerako nahikoa ez izan arren, eman egin behar izaten zuten. Txerria eta txahala gauez hiltzen zen, estraperloan; galarazita zegoen-eta, bestela hori ere eman behar izaten zuten. Pisua manipulatzeko tranpak azaltzen ditu, besteak bete. Gauez farola amatatuta joaten ziren batetik bestera, ez harrapatzeko.

12. Ogi zuria jateko nahia

- **Erref**: SON-002/025

- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:34:12. **Bukatu**: 00:35:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Ogi zuria izatea asko kosta zitzaien. Labesua egiten zuten labean.

13. Arropak garbitzera errekako harrira

- **Erref**: SON-002/026
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:35:20. **Bukatu**: 00:37:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Arropak errekan garbitzen zituen. Etxean xaboia emanda bertan garbitzen zituzten. Bakoitzak bere harria zuen eta han jotzen zituzten arropak, astinduta ondo garbitzeko.

14. Lurrunezko lisaburdinak

- **Erref**: SON-002/028
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:38:36. **Bukatu**: 00:40:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:
Izarak biren artean tolesten zituzten, ez lisatu behar izateko. Lisaburdinak lurrunezkoak ziren. Horien erabilera azaltzen du. Gerora beste lisaburdina bat izan zuten, txapa gainean berotzen zena.

15. Ginarra (erratza)

- **Erref**: SON-002/029
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 00:40:38. **Bukatu**: 00:41:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Etxea ginarragaz "inerrea" (erratza) garbitzen zuten eta urarekin garbitzeko belauniko jarrita igurtzi behar izaten zen behegaina. Lehengo ginarrak gaur egungoen antzekoak zirela dio.

16. Zakuekin egindako espartzuak

- **Erref**: SON-002/031
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:42:10. **Bukatu**: 00:43:07

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Zakuekin egindako espartzuak urarekin busti eta ura ei zen antzinako lanbasa (fregona). Sute zaharrean zakuekin egindako espartzuak erabiltzen zituzten, bestela trapuak.

17. Arropa eta takoi altuko zapata dotoreak

- **Erref**: SON-002/033
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:44:06. **Bukatu**: 00:45:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Lehengo arropak terlizezkoak ziren. Neskek ez zituzten prakak janzten. Domekako arropak dotoreagoak ziren. Bere ama horretan "kapritxosa" zela dio eta berak nahi zituen arropak erosten zizkion Pantxiri. 12 urterekin takoi altuko oinetakoak erabiltzen hasi zen.

18. Txakur amorratuarekin bizitakoak

- **Erref**: SON-002/035
- **Iraupena**: 0:03:17. **Hasi**: 00:45:58. **Bukatu**: 00:49:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Behin nebak txakurra hil zuen txakur amorratuak ahausi egin ziolako. Txakur amorratua izatea kontu larria zen. Orduan. Agurainera (Araba) joan ziren bertako santu batek horrelakoak osatzen zituelakoan. Baina amari Bilbon esan zien hobeto zela medikuarenera joatea txertoak hartzeko.

19. "Sanatene"

- **Erref**: SON-002/037
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:49:55. **Bukatu**: 00:51:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Lehen ez ziren medikuarengana joaten, "sanatene"ak egiten zituzten. Zer diren azaltzen du.

20. Gabon gaueko ogi-koskorraren ohitura

- **Erref**: SON-002/039
- **Iraupena**: 0:00:46. **Hasi**: 00:52:00. **Bukatu**: 00:52:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Gabon gauean, afaltzen hasi aurretik, ogiari zati bat kendu eta mantel azpian gordetzen dute datorren urterako. Gero txakurrari ematen diote urtebetegarrenean ez dadin amorrotu.

21. San Juan bezperako kanta

- **Erref**: SON-002/042
- **Iraupena**: 0:00:15. **Hasi**: 00:54:10. **Bukatu**: 00:54:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
San Juan bezperako kanta abesten du alabagaz batera.

22. "Din-dan nor hil da? Peru zapataria..."

- **Erref**: SON-002/046
- **Iraupena**: 0:00:23. **Hasi**: 00:55:43. **Bukatu**: 00:56:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
"Din-dan nor hil da? Peru zapataria..." abestia kantatzen du alabak lagunduta.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-01

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com